Gemeente Amsterdam

Initiatiefvoorstel Ruimte voor Kinderopvang voor de raadsvergadering van Datum vergadering

Nummer	Nummer
Directie	Directie
Van	Wehkamp, Bouali, Havelaar, Van der Kamp, Broersen, Kabamba
Datum	25 september 2024
Portefeuille	Kinderopvang
Agendapunt	Agendapunt

Onderwerp

Instemmen met het initiatiefvoorstel Ruimte voor Kinderopvang van de leden Wehkamp, Bouali, Havelaar, Van der Kamp, Broersen, Kabamba.

De gemeenteraad van Amsterdam besluit

1 In te stemmen met genoemd initiatiefvoorstel
2 het college van burgemeester en wethouders te verzoeken:
   1 In kaart te brengen waar de tekorten van kinderopvang het grootst zijn.
   2 Om een periodieke leegstandscan uit te voeren bij OHV op bestaande scholen, en daarbij te kijken naar de bruikbaarheid van die leegstand voor kinderopvang, en de resultaten mee te nemen in het komende integraal huisvestingsplan.
   3 Een kwaliteitstoets te starten om te onderzoeken of er vooraf voldoende rekening gehouden wordt met kinderopvang bij de ontwikkeling van gebieden.
   4 Om duidelijk te maken waar kinderopvanglocaties terecht kunnen voor het gemeentelijk ruimtelijke aanbod, in het bijzonder bij kinderopvanglocaties die in de nabije toekomst beschikbaar komen;
   5 Het deelgebruik bij sportclubs, scouting of andere geschikte locaties te bevorderen.
   6 Te onderzoeken of de hoofdfunctie van boerderij gemakkelijker naar kinderopvang kan worden gewijzigd.
   7 Een structureel gesprek te organiseren over ‘Goed Werkgeverschap in de Kinderopvang’;
   8 De campagne voor het werven van extra groepshulpen te verbreden;
   9 Combinatiebanen te bevorderen door samenwerking tussen kinderopvang en het basisonderwijs te verbeteren.

Wettelijke grondslag

artikel 147a, lid 1 van de Gemeentewet

Initiatiefvoorstel

Inleiding

De beschikbaarheid van kinderopvang in Amsterdam staat onder druk. Dit zorgt voor schrijnende situaties voor ouders en kinderen. Ouders rijden elke dag van Amsterdam Noord naar Amsterdam Oost om hun kind van de opvang op te halen, werken maandenlang een dag of dagen per week minder omdat er niet voldoende kinderopvang is, of betalen enorm veel geld omdat de enige kinderopvang die nog beschikbaar is 2800 euro per maand kost. Steeds vaker komen er geluiden van Amsterdamse ouders die willen werken, maar geen, of niet voldoende, plek vinden bij kinderopvang in de stad. Vrouwen, want het zijn meestal vrouwen, worden hierdoor gedwongen om thuis de zorgtaken op zich te nemen bij een tekort aan kinderopvang. In Amsterdam moet er ruimte zijn voor jonge gezinnen, en kinderopvang is daarbij essentieel.

Het gebrek aan kinderopvang heeft ook ernstige gevolgen voor de ontwikkeling van kinderen. Met name de kinderen die thuis onvoldoende gestimuleerd worden hebben baat bij kwalitatief goede kinderopvang. Educatieve kinderopvang is goed voor kinderen, daarom pleiten de indienende partijen voor gratis kinderopvang met een educatieve component, zodat het voor ieder kind toegankelijk is. Voor de indieners staat voorop dat kinderen evenveel kansen krijgen om zich te ontwikkelen, ongeacht het inkomen van de ouders. Door een verbinding met onderwijs te maken zorg je dat kinderen kunnen leren vanaf dag 1.

Amsterdam heeft een schrijnend tekort aan kinderopvangmedewerkers, en aan ruimte voor kinderopvang. De urgentie is hoog: zowel uit Weesp, maar ook in het centrum, Noord en Oost worden ouders geconfronteerd met een gebrek aan passende opvang voor hun kinderen. De gevolgen van de tekorten in de kinderopvang in Amsterdam zijn schrijnend, en de impact zal groter worden als we ons als stad niet goed voorbereiden. In het hoofdlijnenakkoord van de nieuwe coalitie is afgesproken dat er bijna gratis kinderopvang zal komen. Dit initiatiefvoorstel doet voorstellen om ruimte te maken voor kinderopvang in Amsterdam.

Het is tijd om actie te ondernemen om te voorkomen dat de problematiek niet verergert. Want de verwachting is dat de problemen alleen nog maar groter worden, ook zonder gratis kinderopvang. Het landelijk tekort aan kinderopvangmedewerkers neemt zonder gratis kinderopvang toe van 5.900 personen in 2023 tot 41.900 personen in 2033.

Het is dus tijd om ruimte te maken voor kinderopvang. Het uitgangspunt van dit initiatiefvoorstel is het belang van een vrije stad waarin ruimte is voor ontwikkeling en kansengelijkheid, voor kinderen en hun ouders. Amsterdam moet een stad zijn waar ruimte is voor jonge gezinnen. Voldoende beschikbare kinderopvang helpt om de stad aantrekkelijk te maken voor deze groep. In Amsterdam heeft de D66-fractie een expertsessie kinderopvang georganiseerd waarbij verschillende experts uit de branche een bijdrage hebben geleverd. Deze informatie is meegenomen en verwerkt in dit initiatiefvoorstel. Het omvat sociaal-maatschappelijke als fysieke voorstellen, en heeft als doel om ruimte te maken voor kinderopvang in de stad.

Hoe ziet het Amsterdamse kinderopvanglandschap eruit?

Er zijn drie wettelijke vormen van kinderopvang: kinderdagverblijf voor kinderen van 0-4 jaar; buitenschoolse opvang voor kinderen van 4 tot 12 jaar oud en gastouderopvang voor kinderen van 0-12 jaar. De gastouderopvang is een kleinschalige kinderopvang, in het huis van de gastouder.

Daarnaast bestaat ook de voorschool, een opvang voor alle kinderen tussen de 2-4 jaar, waar kinderen spelend leren. De gemeente is verantwoordelijk voor het uitvoeren Voorschoolse Educatie vanuit het onderwijsachterstandenbeleid van het Ministerie van OCW.

Kinderopvang is een private markt, die publiek gereguleerd wordt door wet- en regelgeving. De kinderopvangsector bestaat uit stichtingen, eenmanszaken, NV's, BV's met een DGA en BV's op basis van private equity of VOFs, het is dus niet zo dat alle kinderopvangorganisaties een winstoogmerk hebben. Kinderopvangorganisaties concurreren met elkaar op zaken die in een reguliere markt de keuze van de ouders beïnvloeden, zoals kwaliteit, thema's, flexibiliteit en prijs. Er is daardoor een pluriform aanbod dat aan verschillende behoeften van ouders kan voldoen. Er is geen volledige marktwerking, zo wordt er terecht streng gecontroleerd op de kwaliteit en veiligheid. De keuzevrijheid voor ouders wordt beperkt door het tekort aan plaatsen.

De kwaliteitseisen zijn op landelijk niveau vastgesteld (SZW) en de gemeente is verantwoordelijk voor toezicht en handhaving van deze kwaliteitseisen. Denk aan eisen voor het pedagogisch beleid, veiligheid en gezondheid, de meldcode, stabiliteit, de groepsgrootte; en eisen die we stellen aan ruimtes. Het toezicht wordt uitgevoerd door de lokale GGD, handhaving wordt uitgevoerd door de gemeente.

De gemeente stuurt op de bouw van integrale kindcentra, waarbij kinderopvang, voorschool en basisscholen een ruimte delen. Dit biedt kansen voor een doorlopende leerlijn tussen de kinderopvang en de basisscholen, wat ten goede komt aan de ontwikkeling van kinderen. Dit vereist goede samenwerking tussen de scholen en de kinderopvang. Het gebrek aan ruimte en personeel bij kinderopvang staat goede samenwerking soms in de weg. Investeren in ruimte voor kinderopvang zorgt dat we kinderen meer kansen geven om zich te ontwikkelen.

De toegang tot kwalitatieve kinderopvang moet niet afhankelijk zijn van de financiële slagkracht van de ouders. Het gebrek aan kinderopvangplekken komt niet ten goede aan de kansengelijkheid in de stad. Door het gebrek aan kinderopvang wordt er bijvoorbeeld meer gebruik gemaakt van opvang in huiselijke kring, waar er weinig controle plaatsvindt op kwaliteit en veiligheid. Opvang in huiselijke kring zorgt ook voor minder ontwikkeling, in het bijzonder als kinderen thuis minder gestimuleerd worden. Kinderopvang in Amsterdam vervult een cruciale, maatschappelijke rol voor jong en oud. Het vergroot de kansengelijkheid en ontwikkeling van kinderen én draagt bij aan de mogelijkheden voor arbeidsparticipatie van ouders.[1]

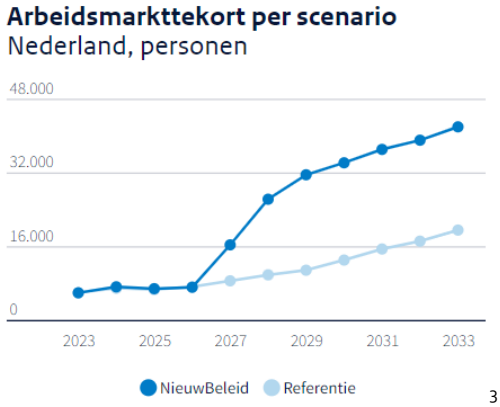
[1] Eindrapport kinderopvang Rebelgroep.pdf 2023

Waardoor ontstaat het tekort aan kinderopvang?
Het tekort aan kinderopvang heeft verschillende oorzaken. De twee belangrijkste factoren zijn: de huisvesting en het personeelstekort.

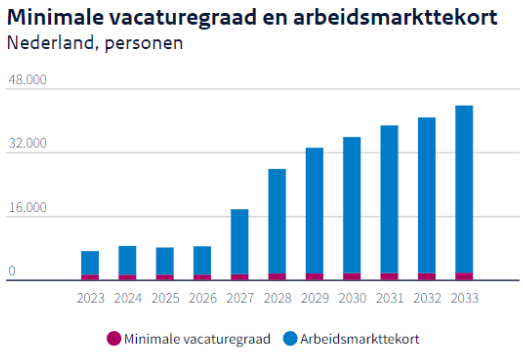
Personeelstekort
Op ruim zeventig procent van de kinderopvanglocaties in de stad is er sprake van een tekort aan medewerkers. De wachttijd voor een plek in de kinderopvang is hier 40 tot 100 weken, blijkt uit grootschalig onderzoek van AT5.[2] Ter illustratie: Amsterdam had eind 2022 ruim 550 vacatures. En als de kinderopvang gratis wordt, dan verwacht men een tekort van 1500 medewerkers in 2032.

Het personeelstekort wordt veroorzaakt door meerdere factoren. Ten eerste, Amsterdam is een dure stad om in te wonen, en er is genoeg werkgelegenheid buiten de stad. Daarnaast is er door de wijziging in de Wet innovatie en Kwaliteit Kinderopvang meer personeel nodig voor de jongste kinderen. Voortaan is de beroepskracht-kind-ratio voor baby's niet 1 op 4, maar 1 op 3. Ook verlaten medewerkers de kinderopvang snel. Zij geven aan dat er onvoldoende ruimte is om door te groeien. Met name in de BSO is er sprake van veel parttime banen, met ongunstige gebroken roosters. Het gevolg hiervan is dat de kwaliteit van de opvang onder druk staat, er lange wachtlijsten zijn en kinderopvanggroepen moeten sluiten.

Landelijke cijfers bevestigen het beeld van de tekorten aan medewerkers in de kinderopvang, en geven aan dat deze tekorten alleen maar groter zullen worden. Volgens het Prognosemodel Zorg en Welzijn, ontwikkeld door ABF Research in opdracht van het ministerie van VWS, neemt het arbeidsmarkttekort in de kinderopvangbranche toe van 5.900 personen in 2023 tot 41.900 personen in 2033. Als er rekening wordt gehouden met een minimale vacaturegraad van 1% van de vraag naar personeel, vanwege kwalitatieve mismatches op de arbeidsmarkt en de tijd die nodig is om vacatures te vullen, zijn er in 2033 naar verwachting 43.700 personen te weinig om het werk uit te voeren. En in deze cijfers is er nog geen rekening gehouden met de komst van (bijna) gratis kinderopvang waar het nieuwe kabinet mee aan de slag wil.

3

4

Ruimtegebrek

[2] https://www.at5.nl/artikelen/219553/crisis-in-de-kinderopvang-vierogenprincipe-onder-druk-en-locaties-mogelijk-langdurig-dicht

[3] Bron: ABF Research: Stories Dashboard - 13. Kinderopvang - Nederland (databank.nl)

[4] Bron: ABF Research: Stories Dashboard - 13. Kinderopvang - Nederland (databank.nl)

Er zijn ook kinderopvanginitiatieven die soms juist wel personeel, maar géén goede ruimte kunnen vinden in de stad of ruimte met de juiste bestemming. De druk op de vastgoedmarkt in Amsterdam is groot. Hierdoor zijn de locaties zijn schaars en vaak duur. En voor de kinderopvang geldt bovendien dat locaties aan specifieke, wettelijke eisen moeten voldoen, bijvoorbeeld aangrenzende buitenruimte. Dat is op veel plekken in Amsterdam een uitdaging. Bestaande kinderopvanglocaties moeten nog niet aan deze wettelijke eisen moeten voldoen, maar dat geldt wel voor nieuwe locaties. Oftewel, als er een kinderopvanglocatie sluit het lastig is om ruimte te maken voor een nieuwe kinderopvang.

Gemeenten zijn niet verantwoordelijk voor de huisvesting van kinderopvang. De kinderopvang wordt in een markt van vraag en aanbod georganiseerd. Bij nieuwe wijken hanteert de gemeente richtlijnen voor de gewenste oppervlakte aan kinderopvangvoorzieningen. Deze kunnen alleen worden gerealiseerd als er op voorhand een ondernemer is die een kinderopvang start. De gemeente heeft wel de verplichting om te zorgen voor voldoende plaatsen voorschoolse educatie voor doelgroepkinderen. Kinderdagverblijven zijn aanbieders van deze voorschoolse educatie, en ook steeds meer scholen bieden dit aan.

In het gevecht om de schaarse Amsterdamse ruimte wordt er bij gebiedsontwikkeling niet altijd voldoende ruimte gemaakt voor de kinderopvang. Een paar voorbeelden hiervan zijn de ontwikkelingen in Weesp, Amsterdam Noord en de Houthavens. Hierdoor ontbreken sociale voorzieningen die fundamenteel zijn voor een nieuwe woonwijk. Het is cruciaal dat in de fysieke planning sociale voorzieningen vanaf het begin een plek krijgen, omdat het in een later stadium moeilijk is om er nog ruimte voor te maken. Het is belangrijk dat er bij gebiedsontwikkeling integraal gekeken wordt naar de buitenruimte, en kinderopvang bijvoorbeeld naast speelplekken te plannen. In Amsterdam zit er ook potentie in meer deelgebruik, of gebruik van daktuinen of terrassen.

Kinderopvang als publieke voorziening
Het ideaal van de indiende partijen is een gratis voorschoolse en buitenschoolse voorziening waar alle kinderen naartoe gaan en waar aandacht is voor sociale en cognitieve ontwikkeling voor kinderen tot vier jaar. Door alle kinderen toegang te geven tot buitenschoolse opvang ontstaat er een rijke schooldag, waarin alle kinderen dezelfde kans hebben om na schooltijd te sporten, op muziekles te gaan of samen een museum te bezoeken. Zo ver is het nog niet, al heeft het nieuwe kabinet in het hoofdlijnenakkoord opgenomen dat er bijna gratis kinderopvang moet komen. Dat is goed, maar dan moeten er wel voldoende kinderopvangmedewerkers én voldoende ruimte zijn. Daarom moeten we daar nu mee aan de slag.

Kinderopvang is een maatschappelijke voorziening, tegelijkertijd zijn het wettelijk gezien commerciële partijen. Het gebrek aan kinderopvang in de stad heeft grote impact op het maatschappelijk leven van Amsterdammers. We moeten kijken waar we als stad kunnen zorgen voor effectief beleid voor kinderopvang in Amsterdam, zowel in het fysieke als het sociale domein.

Na het kinderopvangtoeslagschandaal is de roep voor gratis kinderopvang steeds luider. Want het toeslagensysteem zorgt voor onduidelijkheid. Het vorige kabinet als tussenstap richting gratis kinderopvang daarom gewerkt aan bouwstenen voor een nieuw financieringsstelsel. Ook is de kinderopvangtoeslag verhoogd voor huishoudens met een gezamenlijk inkomen tussen de €29.400 en

€159.200. Dit maakt kinderopvang betaalbaarder voor middeninkomens en zorgt voor meer zekerheid over de toeslag. Het is de verwachting dat de vraag naar kinderopvang hierdoor toeneemt, zie ook de grafieken hierboven. Ook heeft de Tweede Kamer een motie[5] aangenomen die het kabinet verzoekt om de opvang van alle peuters van 2 tot 4 jaar voor twee dagen in de week toegankelijk te maken met een algemeen toegangsrecht.

Het nieuwe kabinet kiest voor het bijna gratis maken van kinderopvang. De verwachting is dat er bij gratis kinderopvang 30% meer vraag naar kinderopvang komt, terwijl er nu al een tekort aan kinderopvang is. 75% van de kinderopvanglocaties in de stad heeft aangegeven dat de sector geen capaciteit heeft voor het invoeren van gratis kinderopvang. Vier op de tien kinderdagverblijven in Amsterdam vreest hun locatie langere tijd dicht te moeten houden vanwege de tekorten.[6]

Deel 1. De fysieke ruimte

1. *Breng in kaart waar de tekorten van kinderopvang het grootst zijn.*

De gemeente heeft op dit moment geen inzicht in het aantal dagen dat mensen kinderopvang willen, maar niet kunnen krijgen. Een gebrek aan inzicht maakt het lastig om te weten waar precies meer ruimte voor kinderopvang moet komen. Dit is ook moeilijk te achterhalen.[7] Landelijk onderzoek[8] kijkt naar de wachttijden in de kinderopvang. Hier is gekeken naar de wachttijd van kinderen nadat ze geplaatst zijn. In de vier grote steden is de wachttijd gemiddeld een stuk langer dan in de rest van het land. 23,6% van de ouders uit de vier grote steden heeft een wachttijd langer dan 3 maanden. 3% van de ouders wacht 1 tot 2 jaar, 1% van de ouders wacht langer dan 2 jaar.

Om zicht te krijgen op het aanbod in de kinderdagopvang - en de vraag of dit aanbod toereikend is – heeft de gemeente Amsterdam een vergelijking gemaakt[9] tussen het aantal deelnemende kinderen in de kinderdagopvang, voorschool, en BSO per wijk en de beschikbare opvangplekken in deze wijken. In bijgaande (niet online-beschikbare) kaart is het is verrassend dat Noord groen kleurt, terwijl een rondgang langs kinderopvang in Noord uitwijst dat vrijwel alle locaties vol zitten. Het is dus de vraag of de gemeente nu wel goed zicht heeft op waar kinderopvang moet komen.

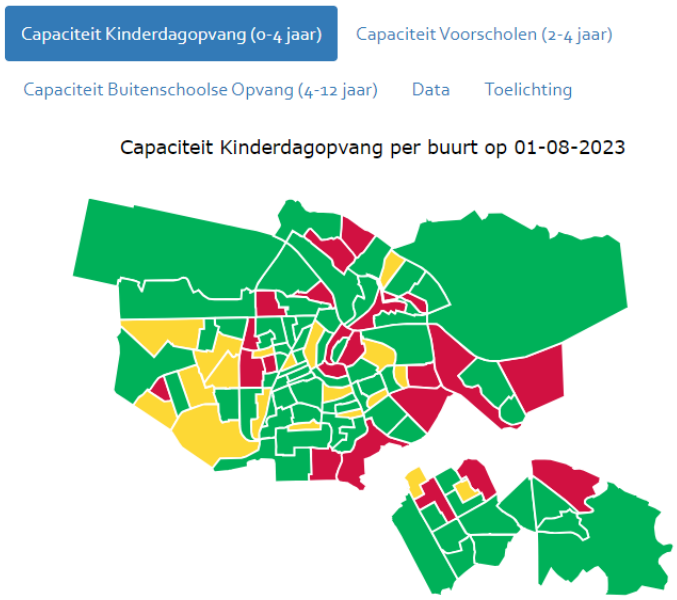
[5] Kamerstuk 31322, nr. 499

[6] https://www.parool.nl/amsterdam/uwv-gratis-kinderopvang-leidt-in-regio-amsterdam-tot-drie-keer-groter-medewerkerstekort~bdf3e002/

[7] Kinderopvangorganisaties geven geen tot beperkt inzicht in hun wachtlijsten. Dit is immers concurrentiegevoelige informatie. Zouden ze dit wel doen, dan geeft dit ook geen goed beeld door de dubbele inschrijvingen (bij meerdere organisaties voor 1 kind) of vervuiling van de wachtlijst (kind heeft al een plek maar staat nog op 1 of meerdere wachtlijsten.

[8] Wachttijden Kinderopvang | Dashboard

[9] 1 (raadsinformatie.nl)

a) Zorg voor een behoefteonderzoek naar Kinderopvang bij de invoering van gratis kinderopvang, bijvoorbeeld via een peiling bij O&S. Houd in dit onderzoek rekening met het aantal gewenste dagen dat kinderen in huiselijke kring worden opgevangen, bijvoorbeeld door oppassen uit de buurt, en inventariseer of zij niet ook eigenlijk gebruik willen maken van kinderopvang. Dit kan uitgevoerd worden vanuit het rijksonderzoeksbudget Kader voorschoolse educatie. Doel van dit onderzoek is om met deze data kan bij gebiedsontwikkeling gerichter gestuurd worden op ruimte voor voldoende kinderopvang. Ter voorbeeld: bij de ontwikkeling van het Marineterrein gaf Dagelijks Bestuurder Lotte Terwel (PvdA) van centrum aan dat er een tekort was, maar er was geen onderzoek gedaan naar de bewezen behoefte. Dit behoefte-onderzoek geeft dit inzicht, waardoor de capaciteit gemeentelijke gerichter kan worden ingezet waar dat nodig het hardst nodig is en zorgt dit ervoor dat de gebiedsteams op de hoogte zijn van de noodzaak in hun gebied.

b) Op basis van dit onderzoek kunnen er specifiek locatieonderzoeken uitgevoerd worden, in de gebieden met een groot kinderopvangtekort. Hoewel het vinden van locaties en huisvesting in principe een taak is van de aanbieder zelf, kan de gemeente ondersteunen door inzichtelijk te maken welke locaties geschikt zijn voor kinderopvang - in de wijken waar de nood het hoogst is. Ook kunnen in de wijken met een hoog tekort de functie 'kinderopvang' vastgelegd worden in het omgevingsplan. Zo voorkom je dat er in die buurten extra kinderopvang verdwijnt.

2. *Voer een periodieke leegstandscan uit bij OHV in bestaande scholen, kijk daarbij naar de bruikbaarheid van die leegstand voor kinderopvang, en neem de resultaten mee in het komende integraal huisvestingsplan.*

Kinderopvanglocaties kunnen gebruik maken van een schoolgebouw voor kinderopvang. Er zijn momenteel 542 kinderdagverblijven. Daarnaast zijn er 319 locaties BSO en 277 gastouders. Circa

de helft van deze locaties zijn gemeentelijke panden: basisscholen (circa 240) en panden van Gemeentelijk Vastgoed (circa 115).

Het is gemeentelijk beleid om bij nieuwe schoolgebouwen in te zetten op integrale kindcentra (IKC's), waar kinderopvang, zorg en onderwijs in hetzelfde gebouw zit. Kinderopvang is kwetsbaar als zij hetzelfde gebouw delen als een school. Bij het sluiten van een school kan het dus gebeuren dat de kinderopvang of voorschoolorganisaties die gebruik maken van hetzelfde gebouw ook moet sluiten. Dit leek bijvoorbeeld het geval te zijn bij de voorschool en buitenschoolse opvang Klein Amsterdam die gebruik maakte van het schoolgebouw van de basisschool met dezelfde naam toen deze school dreigde te sluiten. De opvangorganisatie kreeg bericht dat wanneer een nieuw schoolbestuur de basisschool zou overnemen, het niet zeker zou zijn dat dezelfde organisatie er zou mogen blijven, omdat schoolbesturen afspraken hebben gemaakt met andere opvangorganisaties. Dit maakt de kinderopvangorganisaties kwetsbaar.

Ook als scholen erg succesvol zijn kan dit ertoe leiden dat kinderopvanglocaties moeten sluiten omdat onderwijs – en dat is maar goed ook – voorrang krijgt. Ook voor kinderen die zorg krijgen in het schoolgebouw kan het betekenen dat hun zorg stopt. Een schooldirecteur in Amsterdam Noord vertelde mij dat door het gebrek aan ruimte voor kinderopvang ook het ideaal van een doorlopende ontwikkellijn voor kinderen stokt: niet alle kinderen die naar deze basisschool willen kunnen ook naar de kinderopvang.

Dit initiatiefvoorstel vraagt de wethouder het volgende te onderzoeken en hierover terug te komen in het volgende integraal huisvestingsplan:

a) Onderzoek welke opties de gemeente heeft om het gedeelte kinderopvang te bestemmen via kadastrale splitsing waarna de gemeente de ruimte verhuurt aan kinderopvanglocaties in IKC's en oudere schoolgebouwen, en hiervoor ruimte te maken in de modelverordening voor kinderopvang. Dit zorgt voor een betere bescherming van de functie[10];

b) Onderzoek of en hoe lege ruimtes in schoolgebouwen (tijdelijk) kunnen worden benut door kinderopvangorganisaties. Ruimtes en omgevingen moeten geschikt zijn of worden gemaakt voor kinderopvang, zodat kinderen ook een goede omgeving hebben. Begin bij scholen die veel leegstaande ruimte hebben in gebieden in de stad waar scholen steeds kleiner worden en de nood voor kinderopvang groot is, zoals in het centrum. Match scholen die ruimte hebben voor kinderopvang met kinderopvanglocaties uit de buurt die ruimte zoeken en een samenwerking kunnen aangaan. Onderzoek ook of een standaard contract met daarin afspraken over de huurtermijn en gebruik van ruimtes gemaakt worden zodat kinderopvangorganisaties ook willen investeren in de ruimtes.

c) Onderzoek welke schoolgebouwen nu nog geen ruimte voor opvang hebben en waar middels op- of aanbouw er specifieke ruimte voor opvang gerealiseerd kan worden. Daarbij

[10] De brancheorganisatie kinderopvang geeft tijdens expertbijeenkomst kinderopvang in de Amsterdamse gemeenteraad op 6 maart 2024 aan dat in andere steden het deel van het pand dat gebruikt wordt voor kinderopvang ook de bestemming kinderopvang wordt gegeven.

kan er prioriteit gegeven worden aan de schoolgebouwen die reeds in de planning staan voor een verbouwing vanuit het Integraal Huisvestingsplan.

d) Onderzoek daarnaast of bij verhuur of verkoop van gemeentelijk vastgoed voorrang gegeven kan worden aan kinderopvanglocaties, in het bijzonder in die gebieden waar de nood hoog is.

En hierbij voorrang te geven aan kinderopvangorganisaties zonder winstoogmerk.

3. *Start een kwaliteitstoets om te onderzoeken of er vooraf voldoende rekening gehouden wordt met kinderopvang bij de ontwikkeling van gebieden.*

Door de enorme woningnood ligt bij gebiedsontwikkeling de nadruk op het bouwen van nieuwe woningen. Extra woningen leiden tot meer vraag naar voorzieningen. Het is belangrijk om in de planontwikkeling ruimte te reserveren voor deze voorzieningen, dat is vaak alleen mogelijk in een vroeg stadium van dit proces. Kinderopvanglocatie zijn nodig om een leefbare en toekomstbestendige wijken te ontwikkelen. Daarom is het noodzakelijk om deze behoefte te verankeren in de beleidskaders, zoals Nota van Uitgangspunten, gebiedsvisies, stedenbouwkundige plannen en uiteindelijk het omgevingsplan. Neem kinderopvang ook mee in de update van de ontwikkelstrategie. Het fysieke en sociale domein spreken ieder hun eigen taal. Dit kan de samenwerking hinderen. Investeren in de samenwerking en het begrijpen van elkaars opgave en wereld kan helpen bij het laten landen van de huisvestingsopgaven voor kinderopvang in gebiedsplannen.

4. *Maar duidelijk waar kinderopvanglocaties terecht kunnen voor het gemeentelijk ruimtelijke aanbod,* in het bijzonder bij kinderopvanglocaties die in de nabije toekomst beschikbaar komen*;*

Bij de ontwikkeling van nieuwe gebieden in stadsgebied Weesp is er onvoldoende rekening gehouden met plek voor kinderopvanglocaties. Hierdoor stonden in april 2023 tussen de 400 en 500 kinderen op de wachtlijst voor de buitenschoolse opvang. De tekorten zijn ook niet zomaar opgelost. Binnen acht jaar groeit het aantal kinderen op de wachtlijst van 595 naar 1806 kinderen. "Omdat 70% behoefte heeft aan een BSO betekent dit dat er alleen al in Weespersluit behoefte is aan 105 extra plekken per jaar. Tot 2030 zijn er zestien extra BSO-locaties van gemiddelde omvang nodig", aldus Paul van den Berg van De Kleine Weespers, die voor zijn berekeningen gebruikmaakte van cijfers van Onderzoek en Statistiek voor zijn berekeningen.[11]

De gemeente heeft Loods Kinderopvang gevraagd zich in te spannen voor meer kinderopvang. Er is inmiddels een aanmeldprocedure ingericht voor inschrijvingen bij Stadsloods Amsterdam zodat partijen die ruimte zoeken in een database terecht komen en worden geïnformeerd als er iets beschikbaar komt. Dit heeft in Weesp geresulteerd in het doorspelen van een locatie voor opvang voor kinderen 0-4 jaar-opvang die vrijkwam nadat een organisatie het pand verliet.

[11] Veel huizen, te weinig scholen: Weesp groeit explosief, maar voorzieningen blijven achter (parool.nl)

Om te zorgen dat kinderopvanglocaties beter weten welke locaties beschikbaar komen is een onderzoek naar een database voor kinderopvanglocaties die sluiten nuttig. Op basis hiervan kunnen deze locaties worden gematcht met kinderopvanglocaties die op zoek zijn naar extra ruimte. Op www.schoolwijzer.amsterdam.nl zijn alle locaties in kaart gebracht. Deze website zou ook gebruikt kunnen worden voor dit doel, maar ook Stadsloos zou een optie zijn.

De gemeente weet acht weken voordat een kinderopvanglocatie stopt omdat dit moet worden doorgegeven aan de gemeente. De gemeente weet dus acht weken voor sluiting dat deze locatie weer beschikbaar komt. Dat geeft tijd om deze nieuw vrijgekomen locatie te delen, bijvoorbeeld via Loods Amsterdam of via www.schoolwijzer.amsterdam.nl.

5. Bevorder deelgebruik bij sportclubs, scouting of andere geschikte locaties.

Het is efficiënt om de maatschappelijke locaties, die aan de eisen voor kinderopvanglocaties voldoen, te gebruiken met meerdere organisaties. Een locatie voor de scouting die overdag niet gebruikt wordt kan overdag gebruikt worden als kinderopvanglocatie. Bijvoorbeeld bij de atletiekverenging Atos is er een kinderopvang in de kantine. Onderzoek hoe kinderopvanglocaties beter gebruik kunnen maken van deellocaties. Waarbij er een rol is voor gebiedsmakelaars om hierover het gesprek aan te gaan met de eigenaren van de ruimtes en de ondernemers.

6. *Onderzoek of het makkelijker kan worden gemaakt om de hoofdfunctie van boerderij naar kinderopvang te wijzigen*

Boerderijen in landelijk noord bieden ook kinderopvang aan. Het proces van het wijzigen van de bestemming is nu complex is, en soms tot wel 3 jaar kan duren. Daarnaast is het aantal kinderen dat kan worden opgevangen gemaximeerd, omdat de hoofdfunctie niet veranderd kan worden van boerderij naar kinderopvang. In Weesp en Amsterdam Noord staan veel boerderijen, en is het kinderopvang tekort nijpend. De oproep is: maak maatwerk mogelijk waar de wettelijke ruimte is: in een gebied met grote tekorten aan kinderopvang kunnen dit soort plekken een oplossing bieden. Kijk of er voorbeelden zijn waarin een andere bestemming tot beter aanbod zal leiden in bepaalde buurten en onderzoek daarom of het makkelijker kan worden gemaakt om de hoofdfunctie van boerderij naar kinderopvang te wijzigen.

Sociaal-maatschappelijke voorstellen

7. Organiseer een structureel gesprek over 'Goed Werkgeverschap in de Kinderopvang'

De kinderopvang kent een opmerkelijke mismatch: er zijn grote personeelstekorten, en tegelijkertijd hebben de medewerkers in de kinderopvang vaak kleine contracten. De gemiddelde

contractgrootte in de kinderopvang is ~26 uur per week. Dit terwijl 21% van de medewerkers in de kinderopvang aangeeft meer uren te willen werken.[12]

Grotere contracten hebben voordelen voor alle betrokkenen: ouders en kinderen ontvangen een betere kwaliteit van kinderopvang met minder overdrachtsmomenten, medewerkers krijgen meer financiële zelfstandigheid en kinderopvangorganisaties kunnen een deel hun vacatures met eigen medewerkers invullen. Dat blijkt uit onderzoek van Stichting 'Het Potentieel Pakken'. Op basis van de onderzoeksresultaten hebben zij in de praktijk een aanpak voor werkgevers ontwikkeld én getest om met grotere contracten aan de slag te gaan. Deze aanpak was effectief. 25% van de betrokken medewerkers in de proeftuin heeft over een periode van 6 maanden zijn/haar contract met gemiddeld 5,4 uur uitgebreid. De belangrijkste reden voor deze resultaten: het creëren van flexibiliteit bijvoorbeeld rondom werkuren.

Zorg daarom dat dit gesprek over 'Goed Werkgeverschap in de Kinderopvang' structureel gevoerd wordt. Hierin kan worden gesproken met werknemers uit organisaties in de kinderopvang (voorschool, bso, gastouderopvang en kinderopvang) om hun behoeften, vraagstukken en wensen te inventariseren. Betrek daarbij de stagiairs en vele zzp'ers die misschien wel interesse hebben in loondienst. In juni 2023 is bij de 'houdersbijeenkomst' voor kinderopvanghouders hier een presentatie over gegeven, dit kan bijvoorbeeld herhaald worden. Het is belangrijk dat dit traject inzet op bewustwording van medewerkers, en niet tot het overhalen van medewerkers: 'nee' is ook een antwoord. Dit traject kan ook kinderopvangorganisaties helpen het gesprek aan te gaan met de werknemer over het wegnemen van bestaande belemmeringen, bijvoorbeeld een half uurtje later te kunnen beginnen. Betrek hierbij ook de schoolbesturen die een integraal aanbod van kinderopvang en primair onderwijs aan willen bieden. Ook in die samenwerking liggen veel mogelijkheden voor aantrekkelijkere contracten.

8. Verbreed de campagne voor het werven van extra groepshulpen

De functie van groepshulp kan een belangrijke rol vervullen als instapfunctie in de kinderopvang. Groepshulpen zorgen voor de ondersteuning bij de opvang, zoals bij het klaarmaken van eten. De minister van SZW heeft een uitvraag gedaan naar de inzet van groepshulpen, waaruit bleek dat de inzet van groepshulpen zorgt voor een verminderde werkdruk. Een deel van deze groepshulpen kan mogelijk ook doorgroeien als pedagogisch professional. De minister heeft ook gekeken naar de inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, en de ervaringen hiermee zijn over het algemeen positief. De minister roept kinderopvangorganisaties, gemeenten, het UWV en arbeidsmarktregio's op zich in te spannen om meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te helpen aan een baan in de kinderopvang als groepshulp. De minister geeft aan dat de groep statushouders hier veel potentieel voor heeft, en ook voor de statushouders zelf kan dit als het niveau aansluit een goede instap op de arbeidsmarkt zijn.

Op dit moment loopt er een pilot in Zuidoost. Kijk naar de lessen uit deze pilot, en neem deze mee voor een campagne voor groepshulpen in bijvoorbeeld Amsterdam Noord of Nieuw-West. Zorg

[12] Presentatie Wieteke Graven van Stichting Het Potentieel Pakken bij de expertbijeenkomst kinderopvang voor de Amsterdamse Gemeenteraad, 6 maart 2024.

dat netwerkorganisaties van de gemeente zich ook richten op kinderopvang, bijvoorbeeld via de Sociale Werkkoepel. Ook recent-gepensioneerden zijn hierbij een interessante doelgroep, met vaak al twee generaties pedagogische ervaring. Informeer in deze campagne de Amsterdamse kinderopvangorganisaties over de subsidieregeling Ontwikkelpad[13], die helpt huidige en toekomstige groepshulpen in kinderopvang zich te ontwikkelen.

9. Bevorder combinatiebanen door samenwerking tussen kinderopvang en het basisonderwijs te bevorderen

Een van de beweegredenen om niet meer in de kinderopvang te werken is het gebrek aan ontwikkeling. Kinderopvang Werkt! doet op verzoek van de vorige minister onderzoek naar zogenaamde combinatiebanen, waarin kinderopvangmedewerkers bijvoorbeeld ook sport of muziekleraar zijn. Deze resultaten worden binnenkort verwacht. Uit eerder onderzoek bleek dat 12,6% van de medewerkers die geen combinatiebaan heeft, daar wel voor open staat.[14]

Niet alleen de kinderopvang heeft een personeelstekort, het onderwijs heeft dat ook. Combinatiebanen kunnen personeel behouden voor deze twee sectoren omdat hun werk interessanter wordt.

a) Onderzoek daarom samen met de schoolbesturen, de leraren en kinderopvangorganisaties in Amsterdam de mogelijkheden voor combinatiebanen, in het bijzonder op die plekken waar kinderopvang en de basisschool hetzelfde gebouw delen. Bespreek met de taskforce lerarentekort hoe combinatiebanen kunnen bijdragen aan het terugdringen van de tekorten in de kinderopvang en het onderwijs.

b) Een betere samenwerking tussen kinderopvang en basisscholen helpt bij de bevordering van combinatiebanen, maar is ook goed voor de ontwikkeling van kinderen. Er is op dit moment geen standaard overleg tussen de scholen en de kinderopvangbranche, terwijl uit gesprekken blijkt dat hier wel behoefte aan is. Start daarom een overlegstructuur zodat je elkaar beter weet te vinden en zo ook kan zorgen dat er meer didactische uitwisseling komt.

c) Onderzoek of via de VLOA kunnen scholen worden aangemoedigd om een samenwerking met een kinderopvang te starten via een gemeenschappelijke pedagogische leerlijn zodat kinderopvang niet alleen opvang wordt, maar kinderen ook leren.

[13] Vergroot instroom en doorstroom via het Ontwikkelpad kinderopvang

[14] Download e-book 'In vijf stappen naar een combinatiebaan' (kinderopvang-werkt.nl)